

ÖREBRO
TEOLOGISKA
HÖGSKOLA
en del av ALT

”Kom och följ mig”

Analys av Hauerwas och Yoder syn på lärjungaskapet med hjälp
av MacIntyres dygdetiska perspektiv

Uppsats i TL 232 R, 15 hp
Petter Eklund

Examinator: Roland Spjuth
Handledare: Matthew Nowachek
Inlämningsdatum: 2020-03-19
Antal ord: 15 843

Abstract

This essay examines Stanley Hauerwas and John Howard Yoder view of Christian discipleship with help of Alasdair MacIntyres virtue ethic perspective. It argues that virtue ethics can help the understanding of how the Christian life ought to be lived and what it means to follow Jesus. It begins with an overview of Hauerwas and Yoders view of discipleship with focus on three areas; to follow Jesus, the Christian life and the Kingdom of God. Then it explains briefly MacIntyres virtue ethic according to his book *After virtue* and emphasizes on; what is good for man, the concept of a practice and the narratives roll. In the analytic part Macintyers virtue ethic draws some interesting insights from Hauerwas and Yoders view of discipleship. The essay argues that the goal for a Christian life is to follow Jesus, that the *good for man* needs practice and that the narratives where a person plays a part in, the situation and a persons view of life always affect how the person acts. In the conclusion of the essay explains why this discussion is important for the church.

Keywords: *Virtue, Ethic, Sanctification, Disciple, Christian, Perspective*

Innehåll

Kapitel 1: Introduktion	1
1.1 Inledning	1
1.2 Frågeställning.....	2
1.3 Avgränsningar och material	2
1.4 Metod och Teori.....	3
1.5 Forskningsöversikt	4
1.6 Disposition	6
Kapitel 2: Lärjungaskap enligt Hauerwas och Yoder	8
2.1 Att följa Jesus	8
2.1.1 Jesus betydelse för kristen etik.....	8
2.1.2 Efterföljelse	9
2.2 Lärjungaskapets liv	10
2.3 Guds rike – Lärjungens perspektiv	12
2.4 Sammanfattning	16
Kapitel 3: Dygdetik teori.....	17
3.1 Historisk kontext	17
3.2 Att lära sig att vara en bra människa	18
3.3 Praktiker	19
3.4 Människans belägenhet och narrativ	20
3.4.1 Människans plats i världen.....	20
3.4.2 I vilket narrativ lever en människa?	21
3.4.3 Att vara ett subjekt i en historia	22
3.4.4 Traditionen	23
3.5 Sammanfattning av teorin	23
Kapitel 4: Analys	25
4.1 Det högsta goda – Att följa Jesus	25
4.2 Det kristna livet som en praktik	26
4.3 Lärjungaskapets plats i ett narrativ	27
4.4 Summering	29
Kapitel 5: Slutsats och avslutande diskussion	31
5.1 Slutsats	31
5.2 Varför är det här viktigt för kyrkan?	31
5.3 Nästa steg	32
Källförteckning.....	33
Tryckta källor	33
Internet	33

Kapitel 1: Introduktion

1.1 Inledning

För en tid sedan arbetade jag på ett större svenskt teknikkonsultföretag. På grund av en mutskandal skulle alla som var anställda gå igenom en etikutbildning. Vi skulle lära oss företagets värdegrund och hur den påverkade vår vardag. Jag var redan tidigare intresserad av etik och moral och tyckte därför att det skulle bli mycket intressant att få gå en utbildning där vi kunde diskutera de här frågorna. Jag såg framför mig hur detta kunde leda till spännande samtal och hur det kunde hjälpa mig att förstå mina egna motiv till vad som är rätt och fel. Men när jag gick kursen blev jag mycket besviken eftersom den främst handlade om att det inte är bra att muta sina kunder och att man skulle rapportera till sin närmaste chef om man såg några oegentligheter i firman. Anledningen till att varför de anställda skulle agera på det här sättet var, om man hårdrog argumenten, att det inte var bra för företaget. Det kunde innebära att företaget fick dåligt rykte och då skulle lönsamheten gå ner vilket skulle påverka oss anställda negativt. Konsekvensanalysen var gjord och det var bara för oss anställda att rätta in oss i leden. Men den här kursen innebar, för mig, att jag började fundera på vad moralen egentligen handlar om. Är det bara för att vi har kommit överens om att det antagligen blir bäst om vi hanterar frågorna på det här viset eller finns det något objektivt rätt och fel. Är etiken universell eller är den subjektiv? När jag började studera olika etiska teorier kom jag fram till att etiken varken är universell eller subjektiv utan snarare objektivt beroende av sitt sammanhang. Som Hauerwas uttrycker det; måste etiken ha en bestämning. Etiken kan vara kristen, humanistisk, utilitaristisk eller medeltida men det går inte frikoppla etiken från sitt sammanhang och syfte.¹ Därför intresserade jag mig för dygdetiken som fokuserar på hur människan ska leva sitt liv.

Det här var frågor som jag hade funderat på redan tidigare men från ett annat håll. Jag växte upp i en kristen frikyrklig familj och fick lära mig att som kristen var jag en Jesu lärjunge. Det kristna lärjungaskapet innebar att jag förväntades bete mig på ett särskilt sätt. Att vara kristen innebar vissa förpliktelser: Jag skulle inte svära och jag skulle vara snäll mot andra människor och helt enkelt bete mig lite bättre än alla andra på en rad områden. Men det var egentligen ingen som förklarade varför jag skulle göra det. Istället betonades ofta nåden, att människan inte kan göra något för att förtjäna sin frälsning eller för att blidka Gud för Gud har gjort allt och det är bara att ta emot hans nåd.

När Jesus kallade sina lärjungar sa han: ”Kom och följ mig” (Matt 4:19; Matt 19:21; Mark 1:17; Mark 10:21; Luk 18:22) eller bara ”följ mig” (Matt. 8:22; Matt. 9:9; Mark 2:14; Luk 5:27; Luk 9:59; Joh 1:43; Joh 21:19). De första lärjungarna som följde honom lämnade allt de ägde hade och följde.

¹ Hauerwas 2012, 33.

Men vad innebär det om en människa vill följa Jesus idag? Måste hon också lämna allt eller är det andra regler som gäller idag? Det radikala budskapet både lockar och skrämmer och frågan som dröjer sig kvar är; hur ska vi leva våra liv? Hur lever jag som kristen på ett sätt som är troget Jesu efterföljd?

Jag tror att de yttre ramarna för hur vi tänker etik avgör hur vi lever våra liv och vad vi ser som rätt och fel. När frågorna lyfts från ett givet dilemma till vem jag är som människa händer något med hela etiken. Ur ett kristet perspektiv blir det tydligare varför ett kristet alternativ skiljer sig ifrån andra utgångspunkter. Det handlar inte om tycke och smak utan etiken går djupare. Jag tror att dygdetiken kan hjälpa till för att skapa en tydligare ram för det kristna livet och att den hjälper oss att se på livet ur ett annat perspektiv.

1.2 Frågeställning

I min uppsats har jag undersökt vad det innebär att vara lärjunge och vad syftet med ett kristet lärjungaskap är enligt teologerna Stanley Hauerwas och John Howard Yoder. Jag tror att dygdetiken kan hjälpa oss att förstå mer av vad ett kristet lärjungaskap handlar om. Därför har jag använt mig av Alasdair MacIntyres dygdetik som en teori. MacIntyre är en filosof och dygdetiker som har arbetat mycket med de här frågorna. Därför undrar jag hur hans dygdetik kan hjälpa till att förstå vad ett kristet lärjungaskap innebär. Min frågeställning är; *På vilket sätt kan MacIntyres dygdetik hjälpa oss att ta fram intressanta och viktiga insikter från Hauerwas och Yoders syn på lärjungaskapet, särskilt när det handlar om frågan om att följa Jesus?*

1.3 Avgränsningar och material

För att beskriva målet för och innebörden av ett kristet lärjungaskap har jag använt mig av Stanley Hauerwas böcker *Det fredliga riket* och *The Hauerwas Reader* och John Howard Yoders *The Politics of Jesus*. Hauerwas och Yoder är två författare, teologer och etiker som på olika sätt har försökt beskriva vad lärjungaskapet betyder för kristendomen idag. Genom att använda båda författarnas texter tillsammans blir bilden av lärjungaskapet tydligare och mer bibelteologiskt förankrad än vad varje författare är, var för sig. Även om det finns skillnader mellan dem så finns det också mycket som är gemensamt, inte minst eftersom Hauerwas var mycket influerad av Yoder, särskilt under tiden när han skrev *Det fredliga riket*. Hauerwas utgår mycket ifrån nutida diskussioner och ämnen när han skriver sin teologi medan Yoder utgår mer tydligt från Bibeln i sin argumentation även om båda har en tydligt kristen utgångspunkt. Både Yoder och Hauerwas är pacifister och relativt radikala i många av sina ståndpunkter. Båda författarna utgår också från att Jesu liv är normerande för en kristen människas etik vilket har varit avgörande i mitt val av litteratur. Hauerwas är metodist men är influerad av katolsk teologi och Yoder var menonit och skrev ur ett anabaptistiskt perspektiv. Hauerwas

använder sig av dygdetiken i sin teologi och är påverkad av MacIntyre, vilket också påverkar hans bild av det kristna lärjungaskapet. Det här är ett problem för studien och det går att hävda att eftersom Hauerwas redan har använt sig av dygdetiken för att se på lärjungaskap så är detta arbete därför är överflödigt. Men jag menar att när jag använder Yoder och Hauerwas tillsammans blir bilden av lärjungaskapet bredare och mer bibelteologiskt grundad. När dygdetiken läggs till denna nya bild innebär det att det blir tydligare hur dygdetiken kan bidra för att fördjupa förståelsen av lärjungaskapet.

Det finns många olika alternativa tolkningar av vad ett kristet lärjungaskap är, detta tar jag inte hänsyn till i det här arbetet. Jag kommer inte heller beröra det faktum att Yoder har anklagats för sexuella övergrepp på kvinnor. Han försvarade sitt handlande och hade till och med en teologi för det.² Detta är extra anmärkningsvärt med tanke på att mennoniterna premierar handling före lära och Yoder var en teolog som fokuserade på etik. Jag tar starkt avstånd de delarna av Yoders lära och utlevda liv och beklagar det som det ledde till för de utsatta kvinnorna. Den här uppsatsen tar inte upp något om de här delarna av Yoders etik eller hur det kan ha påverkat hans etik.

1.4 Metod och Teori

Det här är en uppsats inom teologisk etik som fokuserar på grundläggande förståelse av vad som utgör inriktning och grund för kristet liv. Den teologiska etiken är en del av den allmänna etiken och handlar bland annat om hur moralen kan förklaras utifrån ett teologiskt perspektiv.

Olika etiska teorier, som utilitaristisk, pliktetik och dygdeetik, kan applicera på olika handlingsmönster. Om jag till exempel ser på ett handlingsmönster utifrån ett utilitaristiskt perspektiv bedömer jag handlingarna utifrån dess konsekvenser. Men jag kan också se på samma handling utifrån ett pliktetiskt eller ett rasetiskt perspektiv (eller något annat tillämpat etiskt perspektiv) och då får handlingen en annan betydelse. I min uppsats vill jag se på lärjungaskapet utifrån ett dygdetiskt perspektiv. Min utgångspunkt är därför deduktiv då jag använder mig av dygdeetiken för att förstå det kristna livet och talet om lärjungaskap. Jag har gjort mitt arbete i tre steg. I första steget skriver jag om kristet lärjungaskap enligt Hauerwas och Yoder och i andra steget tar jag fram en dygdeetisk teori. För att utarbeta min dygdetiska teori har jag använt mig av Alasdair MacIntyres bok *After Virtue*. Den boken är hans kanske kändaste bok där han lägger fram sin etiska teori och sin kritik av modern etik. Det sista steget applicerar jag teorin på min text om lärjungaskapets mål och diskuterar hur det påverkar synen på det kristna livet.

² Se Yoders essä från 1975; *What is "adultery of the heart"?*

1.5 Forskningsöversikt

Från upplysningen fram till andra hälften av 1900-talet utgick den normativa etiken från två olika förhållningssätt; det deontologiska (pliktetik) och det utilitaristiska (konsekvensetik). 1958 publicerade Elisabeth Anscombe (1919–2001) en vetenskaplig artikel med rubriken ”Modern Moral Philosophy”. Där kritiserade hon moralfilosofin (både utilitaristisk och deontologisk) för att fokusera för mycket på lagar och regler, som moralfilosoferna tänker sig ska gälla i livets alla situationer. Det här sättet att se på etiken bygger på universella principer som, enligt Anscombe, inte är relevanta i ett modernt sekulärt samhälle. Eftersom lagar endast blir begripliga om det finns en lagstiftare. Anscombe kritiska hållning präglade dygdetiken mycket i början, då den framför allt var emot de övriga teorierna. Det var först Alasdair MacIntyre (f. 1929) som försökte formulera en mer enhetlig teori om dygderna.³ Han tar i sin bok *After Virtue* upp att antal olika fall där olika personer kommer fram till motsatta uppfattningar om ett antal olika etiska problem trots att de i grunden har samma syn på etiken. De vill alla maximera lyckan för så många människor som möjligt.⁴ I samhället debatteras många olika etiska överväganden som verkar vara omöjliga att lösa trots att alla inblandade säger sig vilja det absolut bästa för alla parter. Ett tydligt exempel är abortfrågan och frågan om aktiv dödshjälp där motståndarna inte verkar vilja förstå varandra. De tycker alla själva att deras egen uppfattning är den enda rätta och att den är helt självvident. MacIntyres svar på varför olika grupper kommer fram till så olika svar är att de har olika mål med livet. Beroende på vad personen har för högsta mål och vad hon ser som ett gott liv kommer hon fram till olika slutsatser.

Det dygdetiken gör är att den förändrar vilka frågor vi ställer om etiken. Utilitarister och plik特iker fokuserar på frågor som; Vad är rätt sätt att handla i den här situationen? Dygdetiken frågar istället: Hur ska vi leva? Vilken sorts person ska jag vara? I den första typen av frågor handlar det om ett särskilt dilemma medan i den andra handlar det om hela livet. Modern dygdetik tar sin inspiration från Aristotelisk förståelse av karaktären och dygderna. Det handlar om att ha rätt inre tillstånd eller förhållningssätt. Det involverar både känslor och handlingar. Det räcker inte med att en person gör det rätta valet i en viss situation, hon måste också lära sig känna rätt. Om personen till exempel vill tillägna sig dygden vänlighet, krävs det att hon har rätt känslor för dem hon möter. Det går inte bara att göra saker av tvång eller plikt. Moralisk utbildning och utveckling är en viktig del av dygdetiken. Genom goda vanor lär sig människor att instinktivt handla rätt och känna rätt.⁵

Det finns några olika större inriktningar inom dygdetiken: neo-Aristotelism, aktörs baserade teorier (agent-based) och omsorgsetik (ethics of care). Aktörs baserade teorier är ett samlingsnamn

³ Athanassoulis 2019-11-18. n.p. Online: <https://www.iep.utm.edu/virtue/>

⁴ MacIntyre 2007, 7-10.

⁵ Athanassoulis 2019-11-18. n.p. Online: <https://www.iep.utm.edu/virtue/>

på olika teorier om inte har sin utgångspunkt Aristoteles syn på etiken (exempel på etiker; Michael Slote). Omsorgsetik är en feministisk variant av dygdetiken som utgår ifrån att kvinnor tänker mer omhändertagande än män (exempel på etiker; Annette Bair). Den största gruppen av dygdetiker är neo-Aristotelism. Neo-Aristotelism kallas ibland eudaimonism som kommer från Aristoteles term eudaimonia (εὐδαιμόνιον) som ofta översätts med lycka. Enligt Aristoteles siktar alla våra handlingar mot något, de har alla ett mål, något som den som handlar vill uppnå. Han menar också att det finns ett högsta mål som alla våra mindre mål pekar emot. Det här högsta goda är eudaimonia (exempel på etiker; Roslinda Hursthouse, Philipps Foot, Thomas Hurka och Alasdair MacIntyre). Några vanliga invändningarna mot dygdetiken är: Att den är självcentrerad eftersom den fokuserar på individens egen karaktär. Att den inte ger någon objektiv vägledning när det gäller moraliska dilemman. Och att den gör det svårt att avgöra vad som är rätt och fel eftersom mycket av det vi gör beror på omständigheterna. Bedömningen av en handling blir då allt för subjektiv, menar kritikerna.⁶

I Sverige har länge emotivismen (även kallad värdenihilismen) varit den förhärskande teorin inom moralfilosofin och den normativa etiken. Den hävdar att det inte finns några moraliska sanningar utan moraliska omdömen bara är uttryck för känslor. Därför kan moraliska omdömen inte falsifieras eller verifieras. Två tongivande moralfilosofier i den svenska kontexten, som var emotivister, var Axel Hägerström (1868–1939) och Ingmar Hedenius (1908–1982).⁷

På den teologiska sidan har det bedrivits en rad forskning inom etik på olika sätt och med olika inriktningar. Det som framför allt är av intresse för den här uppsatsen är frågan om lärjungaskapet och dess roll i det kristna livet. I en kristen kontext betyder lärjunge att vara en efterföljare till Jesus som mästare och lärare. På Jesu tid var det vanligt att rabbiner hade lärjungar men funktionen med mästare-lärjungar var också vanlig för olika grekiska filosofer och skolor. Jesus kallade själv sina lärjungar, han bad dem lämna allt och följa honom (Mark 10:28) och han var tydlig med att det kunde innebära lidanden (Mark 1:16-20; 2:14; 8:34; Luk 9:57-60; 14:26-27). Han undervisade dem och omtolkade de heliga skrifterna och lärde dem ett sätt att leva genom att dela det dagliga livet. Jesus såg sitt uppdrag som en konkretisering av Guds rike i världen. Han brydde sig inte om vilken bakgrund lärjungarna kom ifrån, vare sig det rörde sig om sociala, religiösa, politiska eller etniska grupper eller om de var män eller kvinnor (även om hans närmaste lärjungar var män). Lärjungarna var inte bara anhängare av Jesu lära de levde tillsammans med sin mästare och lärde sig ett sätt att leva. De engagerade sig i ett livslångt uppdrag att sprida Jesus lära och vision för Guds rike. Ett uppdrag som innebar en social rotlöshet, politiska motsättningar och risk för det egna livet. Den närmaste analogin som det finns i de hebreiska skrifterna är profetens uppgift där Gud kallar personen till att

⁶ Athanassoulis 2019-11-18. n.p. Online: <https://www.iep.utm.edu/virtue/>

⁷ Grenholm 2014, 39.

bryta med det sitt tidigare liv och acceptera ett liv i relation till Gud som innebar ett ständigt ifrågasättande av sin samtid och som många gånger även innebar lidande och kamp för profeten. För de tidiga kyrkofäderna och för katolska klosterordnar men även i en anabaptistisk tradition eller nya karismatiska förnyelserörelser är lärjungaskap och att vara efterföljare till Kristus, grunden för det kristna livet. Där finns en uppmuntran till en enkel livsstil och att efterlikna Jesus på olika sätt.⁸

När nutida kristna etiker fokuserar på dygder och formande av individer är det ofta i relation till doktrinen om helgelse. Bibeln talar om olika dygder på ett flertal ställen och det är enkelt att göra kopplingen mellan ett dygdigt liv och ett liv i helgelse. Men det finns också kopplingar till andra religiösa och icke religiösa grupper listor av dygder. Dessa olika uppsättningar av dygder skiljer sig ifrån varandra. Detta gör att det är ytterst tveksamt att tala om en generell allmän etik som är universell. Snarare rör det sig om olika typer av etik med olika mål.⁹

Kyrkan har alltid haft svårt att hantera relationen mellan frälsningen genom nåd och uppdraget att leva ett liv som är värdigt Guds rike. Dietrich Bonhoeffer skrev på 1930-talet i boken *Efterföljelse*¹⁰ om den dyra nåden:

Billig nåd är nåd utan efterföljelse, nåd utan korset, nåd utan den levande Jesus Kristus, han som blev människa. Dyr nåd är den fördolda skatten i åkern. Den människa som finner den går med glädje och säljer allt vad hon äger för skattens skull. Det är den dyra pärlan som köpmannen byter till sig mot alla sina dyrbarheter, Kristi konungsliga välde som får människor att riva ut det öga som är dem till förförelse. Det är Jesu Kristi eget rop som får lärjungen att lämna sina nät och följa honom.

Dyr nåd är det evangelium som alltid måste sökas på nytt, gåvan vi måste be om, dörren som vi måste knacka på för att den ska öppnas.

Den är dyr för den kallar till efterföljelse, den är nåd därför det är Jesus Kristus som kallar oss att följa. Den är dyr för därför den kostar en människa livet, och det är nåd därför att först genom detta skänker den en människa Livet.¹¹

Många olika teologer, författare och förkunnare, från olika bakgrund, har skrivit om lärjungaskap. Några av dem, från det senaste århundradet, är Karl Barth, Jürgen Moltmann, John Howard Yoder, Stanley Hauerwas, James McClendon, Miroslav Volf, Glen Strassen, Jim Wallis, Lee Camp och Brian McLaren.¹²

1.6 Disposition

I kapitel två beskriver jag Hauerwas och Yoders syn på det kristna lärjungaskapet. För att senare kunna analysera texten fokuserar jag på tre huvudområden som är viktiga och som tydliggör deras

⁸ Augsburg 2008, 235-237.

⁹ Chan 2008, 790-791.

¹⁰ Originaltitel: Nachfolge

¹¹ Bonhoeffer 2006, 31-32.

¹² Augsburg 2008, 237.

syn; 'att följa Jesus', 'Lärjungaskapets liv' och 'Guds rike – Lärjungaskapets perspektiv'. I tredje kapitlet beskrivs den dygdetiska teorin utifrån MacIntyre. Även teorin har tre huvuddelar; 'att lära sig att vara en bra människa', 'praktiker' och 'människans belägenhet och narrativ'. I fjärde kapitlet analyseras texten med hjälp av teorin; 'att lära sig att vara en bra människa' används för att analysera 'att följa Jesus', 'praktiker' används för att analysera 'Lärjungaskapets liv' och 'människans belägenhet och narrativ' används för att analysera 'Guds rike – Lärjungaskapets perspektiv'. I sista kapitlet beskrivs slutsatsen och varför den här diskussionen är viktig för kyrkan.

Kapitel 2: Lärjungaskap enligt Hauerwas och Yoder

I det här kapitlet beskrivs Hauerwas och Yoders syn på vad ett kristet lärjungaskap innebär och hur de tänker sig att lärjungaskapet ska se ut utifrån ett bibliskt perspektiv. Fokuserat ligger på tre områden; vad innebär det att följa Jesus, lärjungaskapets liv och Guds riket – Lärjungens perspektiv. Det här är tre områden som både Hauerwas och Yoder på olika sätt ser som viktiga för ett kristet lärjungaskap. I sista stycket sammanfattas punkterna som analyseras i kapitel fyra.

2.1 Att följa Jesus

2.1.1 Jesus betydelse för kristen etik

Jesus budskap och verksamhet, som det beskrivs i Nya testamentet, är radikalt. Han är hela tiden i opposition till det religiösa etablissemangen. Det budskapet som han kommer med är många gånger svårt att förstå eller allt för radikalt att ta till sig. Hur ska läsare idag förstå uttalanden som till exempel ”sälj allt du äger och dela ut till de fattiga” (Luk 18:22) eller ”Saliga är ni när man för Människosönens skull hatar er och stöter bort er och smädar er och gör ert namn avskytt” (Luk 6:22). Texterna blir stötande när de jämförs med hur kristendomen ser ut i västvärlden. Detta har gjort att många uttolkare värjer sig för det Jesus sa. De tänker att han antingen menade någonting annat eller att han målar upp en utopisk bild av livet som människor varken kan eller ska försöka leva upp till. Yoder vänder sig mot den här uppfattningen och hävdar att Jesus menade det han sa och att det till och med ska vara normerande för det kristna livet.¹³ Jesus levde med sina lärjungar för att visa på ett alternativt sätt att leva. Han ville förändra och lära lärjungarna ett nytt sätt att se på världen. Jesu gärning och hans anspråk förstås bäst som ett specifikt socialt, politiskt och etiskt alternativ till det övriga samhället. Det är inte, som en del vill påstå; ett avståndstagande från politiska möjligheter. Yoders förståelse av Jesu verk och liv i Nya testamentet är att det hade en direkt betydelse för dess etik. Därmed ser han också Jesu liv som normerande för nutida kristen social etik.¹⁴

Liksom Yoder anser Hauerwas att Jesus liv, död och uppståndelse har en avgörande moralisk betydelse. Han skriver att kristen etik vanligtvis utgår mer ifrån ”kristologi” än ifrån Jesus. Många gånger fokuserar teologer på Guds försoningsverk och Jesu frälsande funktion för alla människor, istället för att se på Jesus liv som normativt moraliskt. En historiekritisk grundsyn har gjort att kristna forskare har förstått att evangelierna inte försöker skildra en objektiv historieskrivning. Det Bibelns författare ville göra var att berätta berättelserna på ett sådant sätt att de svarade på sin tids problem och frågor. Denna förståelse har gjort att de i många fall har antagit att Jesu liv inte kan svara på

¹³ Yoder 1994, 4–8.

¹⁴ Yoder 1994, 11.

dagens problem på samma sätt. De förutsätter att berättelserna måste omtolkas för att bli relevanta.¹⁵ Men Hauerwas anser att berättelserna om Jesus, som de står i Nya Testamentet, är absolut nödvändig för att beskriva det slags rike som de första kristna trodde var möjligt på grund av Jesus. Jesus försökte aldrig dra uppmärksamheten till sig själv men genom sin undervisning och sina mirakler pekade han på Guds rikets natur och närvaro. Han visade med sitt liv hur människorna ska leva i det riket. Jesus liv var inte bara till för att visas upp som ett exempel utan till att träna den kristna människan i att placera sig själva i förhållande till Jesus. En människa kan inte förstå vem Jesus är om hon inte är hans efterföljare. ”Du kan inte veta vem Jesus är efter uppståndelsen om du inte har lärt dig följa honom under hans liv.”¹⁶ Som kristen måste en människa följa med Jesus och se hur han underkastas den här världens makthavare och makter. Det är så en människa kan lära sig vad riket innebär och vem Jesus är. Hjärtat, själva centrumet, i att följa Guds rikets väg är att bli lik Gud. Människan ska lära sig att bli fullkomliga som Gud är fullkomlig (3 Mos 19:2; Matt 5:38-48).¹⁷

2.1.2 Efterföljelse

Yoder skriver att det finns två utmärkande fasta bilder i apostoliska etiska traditionen efter Jesus. Den ena är lärjungaskapet som koncentrerar sig på substantivet ”lärjunge” och verbet att ”följa” eller ”lära sig”. Bilden är rumslig i det att israeliterna följer molnstoden och att lärjungarna följer efter Jesus när han går omkring i Palestina. Den andra bilden i traditionen kan kallas för att ”efterlikna”. Den bilden är mer strukturell och mystisk till sin karaktär. Den framhåller en formell parallellism i karaktär eller avsikt under det likartade beteendet. Att människan är skapad till Gudsavbild innebär att hon på något sätt korresponderar med Guds väsen, i det hon är eller i det hon gör eller det hon ska bli. Det är inget som uttrycks explicit i Gamla testamentet utan det verkar vara en förutsättning. Instiftandet av Sabbatsbudet är för att Gud vilade och Gud säger till Israels folk i 3 Mos 19:2: ”Ni ska vara heliga, ty jag er Gud, är helig”. I det här ligger på något sätt en korrespondens mellan Gud och människan. I Nya testamentet blir det som är universellt förutsatt i Gamla testamentet en ny realitet i och med den Helige Anden.¹⁸

Att vara lärjunge innebär, enligt Hauerwas, att följa efter och efterlikna en någon (en mästare). Det är nästa alltid genom att efterlikna en annan människa som människor lär sig ett sätt att leva och ett sätt att handla. Men begreppet att efterlikna är något som ofta missförstås, särskilt i en västerländsk individualistiska kultur. Det kristna livet (liksom allt mänskligt liv) har en social natur och det människor gör är alltid i relation till någon annan människa. Tanken är inte att en kristen människa ska kopiera handlingarna som Jesus gör på ett yttre sätt. Det är inte handlingarna i sig som är det viktiga

¹⁵ Hauerwas 2012, 145–147.

¹⁶ Hauerwas 2012, 149.

¹⁷ Hauerwas 2012, 148–151.

¹⁸ Yoder 1994, 112–114.

utan mönstret, hur han är och på det sätt han gör. Det sättet kan en människa bara lära sig genom att leva nära andra människor i en gemenskap som strävar efter att efterlikna Jesus. Människor lär sig olika dygder genom att leva i relation till varandra och imitera varandra. Kristna människor har inte heller samma kallelse som Jesus hade. En kristen människa är inte kallad att vara Messias utan att efterlikna honom.¹⁹

Efterföljelsen bygger på en lång tradition som fanns långt innan Jesus. Israel följde Gud genom öknen efter de hade blivit befriade från fångenskapen i Egypten. Där formades de till att bli Guds folk. Det som gör Israel till Guds folk är deras uppgift att gå Herrens väg och efterlikna Gud. Att gå Herrens väg innebär att de ska lyda budorden (5 Mos 8:6), frukta Gud (5 Mos 10:12), älska Herren (5 Mos 11:22) och hålla sig fullkomligt till vägen (1 Mos 17:1) för de är Guds förstfödda son (2 Mos 4:22). De måste också vara rättfärdiga och barmhärtiga på samma sätt som Gud är det (Jer 22:16).²⁰

Israel är Israel i samma utsträckning som hon ”minns” ”Herrens väg”, för genom denna åminnelse så efterliknar hon Gud. Detta slags minne var ingen enkel mental ihågkommelse, utan den bild som man skulle minnas formade själen och bestämde vart man var på väg. ”Att minnas Jahves verk och att söka honom, det vill säga, att låta sina handlingar bestämmas av hans vilja, är i verkligheten samma sak. Därmed är ’att minnas’ ’vägen’ från Sävhavet och framåt att handla nu, på grundval av den relation mellan Gud och Israel som uppenbaras där, och därmed ta till sig det, och känna att det är synnerligen verkligt.”²¹ Därför handlar profeternas rop till Israel alltid om att återvända till kallelsen som *imitator Dei*: Gud ”vill att människor ska reflektera hans egen karaktär, i den grad detta är möjligt inom de begränsningar som ett mänskligt liv utgör.”²²

I Israel fanns tre ämbeten, prästen, profeten och kungen. Vart och ett av dessa skulle vara synliga förebilder för hur judarna skulle följa Herren. Dessa tjänster dras ofta ihop till att peka på en uppgift som hos ”tjänaren” i Jesaja. Genom sitt liv uppfyller tjänaren dessa tre ämbeten och visar där igenom vad Israels uppgift var och vad livet i Gud innebär. Hauerwas menar att det är mot den här bakgrunden som de första kristna förstod och trodde på Jesus. Hans liv, död och uppståndelse sågs i ljuset av Israels historia och deras kallelse var på samma sätt att efterlikna Gud. Genom att efterlikna Jesus trodde de första kristna att de lärde sig att efterlikna Gud.²³

2.2 Lärjungaskapets liv

Enigt Hauerwas kan det kristna livet aldrig vara ett liv som levs ensamt utan alltid i relation till andra människor. Kristna människor är inte individer som bestämmer sig för att samarbeta på olika sätt i olika sätt och på det sättet skapar nya sociala enheter. De är tvärt om ett ”vi” tillsammans som upptäcker sitt eget ”jag” genom att spegla sig i varandra. Individualiteten är möjlig eftersom människan

¹⁹ Hauerwas 2012, 151-152.

²⁰ Hauerwas 2012, 152-153.

²¹ Hauerwas citerar här E.J. Tinsley 1960. *The Imitation of God in Christ*. London: S.C.M. Press.

²² Hauerwas 2012, 153-154.

²³ Hauerwas 2012, 154-155.

är en social varelse. Hon vet bara vem hon är i förhållande till andra människor. Människans jag är en relation med andra människor. Därför kan det kristna livet bara levas tillsammans. Allt tal om kristet liv måste börja i talet om ett liv tillsammans. Kyrkan är en försmak av Guds rike, den är inte Guds rike. Kyrkans uppgift är att leva på ett sätt så att Gudsriket blir synligt. Det förkommer inga helgade individer utan det är ett helgat folk som är målet. Kyrkan behöver mästare och förebilder och har den inte det kan inte vara ett folk som lovat vara annorlunda än världen. Kristen etik skrevs inte för alla människor utan bara för dem som är formade av Gud. Kristen etik är därför ingen minimalistisk eller universell etik som passar för alla, utan den förutsätter ett helgat folk som lever trogna mot Guds berättelse. Berättelsen om Gud som den berättas genom kyrkans och Israels erfarenhet kan inte skiljas från de gemenskaper som har berättat och lyssnat till den. Berättelsen måste förkroppsligas i ett folks vanor som formar och formas i tillbedjan, ledning och moral. Bibeln utan gemenskapen, utan utläggare, utan tolkare och utan lyssnare är död och meningslös. Det är först när den levs ut i en gemenskap som den blir till liv. Kyrkan använder skriften för att pröva sitt eget minne och sina egna erfarenheter.²⁴

Guds rikets folk måste vara ett folk som utvecklar sina speciella gåvor och för att tjäna tros- gemenskapen, säger Hauerwas. Det måste vara en gemenskap som utvecklar särskilda dygder och karaktärsegenskaper. De dygder som de behöver utveckla är de som behövs för att de ska komma ihåg och berätta berättelsen om en korsfäst frälsare. Alla mänskliga gemenskaper behöver dygder för att kunna fungera. Människor behöver kunna lita på varandra och på gemenskapen i sig och de behöver tro och hoppas på framtiden. De dygder som enligt den kristna traditionen är teologiska; tro, hopp och kärlek är också naturliga eftersom de är en förutsättning för all mänsklig gemenskap. Men samtidigt så finns det i den kristna traditionen en annan och ofta djupare förståelse av vad dessa dygder innebär.²⁵

Hauerwas menar att kyrkans uppgift inte är att göra om världen till Guds rike utan att vara trogen Guds rike genom att visa vad Guds rike är för något.²⁶ En kristen gemenskap måste lära sig att inte försöka kontrollera sin omgivning. Evangeliet är inte en apolitisk beskrivning av individens frälsning. Evangeliet är skapande av en ny gemenskap av fred och rättvisa som är formad av hoppet om Guds rike. Enligt Hauerwas ska inte den kristna gemenskapen leda samhället utan vara trogna sin kallelse i allt. Den kristna gemenskapen ska därför inte söka positioner för att utöva makt utan istället tjäna sin omgivning.²⁷

²⁴ Hauerwas 2012, 182–184.

²⁵ Hauerwas 2012, 192–193.

²⁶ Hauerwas 2012, 194.

²⁷ Hauerwas 2012, 196–197.

Den kristna gemenskapens viktigaste uppgift är att vara en tjänande gemenskap. Enligt Yoder innebär kristen etik ett revolutionärt sätt att underordna sig. En del uttolkare (T.ex. Martin Dibelius) menar att Paulus och Jesus hade olika etik. De menar att Jesus inte uttalar sig om samhällsstruktur och etiska regler för gemenskaper och att den första kyrkan därför såg sig tvungna att låna från andra traditioner. Dessa uttolkare tror att kyrkan framför allt lånade av stoikerna och att deras regler framför allt var konservativa och ville bevara de samhällsstrukturer som fanns. Detta ser de i framför allt i de så kallade ”*Haustafeln*” (Hustavlorna) (Kol 3:18-4:1; Ef 5:21-6:9; 1 Pet 2:13-3:7) där författaren säger att kvinnan ska underordna sig sin man och slaven sin herre och så vidare.²⁸ Det här menar Yoder är en feltolkning, kyrkan lånade inte ifrån stoikerna och ville heller inte konservera det antika samhället. Istället var det en radikal form av underordning för både den som hade makten och den som var underordnad. De var inte längre slav eller fri, man eller kvinna men de valde frivilligt att underordna sig. Detta menar Yoder beror på att det är så världens strukturer ser ut och den enskilde individen inte ska behöva lägga all kraft på att kämpa mot dessa strukturer eftersom den här världen går mot sitt slut och den kristna människan är satt i ett större sammanhang.²⁹ De kristna människorna kan inte tvinga på världen sitt budskap om frihet för alla människor för om de skulle göra det skulle själva skapa förtryckande strukturer och våld, vilket är vad de vill bekämpa. Kyrkans frivilliga underkastelse uppfattas som ett vittnesbörd för världen. Jesus är här ett exempel och han visar även i sin undervisning att den som vill vara störst i Guds rike skall vara den andres tjänare.³⁰

2.3 Guds rike – Lärjungens perspektiv

Jesus budskap, hans evangelium, var: Guds rike är nära, omvänd er och tro på de goda nyheterna. Både evangelium och rike kommer från politiskt språkbruk. Yoder anser att det inte är en tillfällighet att dessa uttryck använd för att sammanfatta Jesus verksamhet.³¹ Redan från början av Jesus verksamhet slår de religiösa företrädarna tillbaka mot Jesus. De protesterar mot att Jesus förlåter synder och hans samvaro med människor som har dåligt ryckte. Jesus svarar med att, efter en natts bönevaka, samla en grupp av sina lärjungar som han kallade apostlar (Luk 6:12-13). Lukas gör en poäng av att det var vid samma tid som motståndet börjar mot Jesus som han kallar sina apostlar. Denna inre cirkel av lärjungar liknar mycket det som varje rabbin hade vid den här tiden. Det som är speciellt är sättet som de blir till; deras antal, bönenatten och ceremonin med saligprisningarna efteråt. Yoder menar att detta är för att på ett dramatiskt sätt skapa en ny scen i offentlighetens ljus. Det är ett återupprättat Israel som Jesus vill skapa. Mot den organiserade oppositionen svarar Jesus med att grunda en ny

²⁸ Yoder 1994, 162–168.

²⁹ Yoder 1994, 179–184.

³⁰ Yoder 1994, 185–187.

³¹ Yoder 1994, 28

social verklighet. Ett alternativ till de strukturer som fanns förut.³² I och med bröndret står Jesus på toppen av sin popularitet. Folket utropar Jesus till välfärds kungen som de har väntat på. Då drar Jesus sig undan och förklarar att hans väg innebär lidande och att lärjungarna måste vara beredda att följa honom och bära korset tillsammans med honom. Det är då Jesus ”vände sina steg mot Jerusalem” (Luk 9:51). Efter det här börjar fler och fler ta avstånd från Jesus eftersom han står för ett annat rike än det messianska rike som folket förväntar sig. Det Jesus förordar är inte en flykt ut i öknen eller in i mysticism. Det är ett förnyat messianskt anspråk. Korset är inte ett rituellt föreskrivet verktyg för att blidka makterna utan som politiskt alternativ till både våldsbejakande aktivism och till världsfrånvänd mysticism.³³

Hauerwas säger att innehållet i Gudsriket, det sätt en människa är medborgare i riket, är att hon lär sig efterlikna Jesu liv genom att ta sig an uppgiften att vara hans lärjunge.³⁴ Det finns inte ett självändamål för de kristna att efterlikna Jesus utan syftet är att de ska bli en del av Guds rike. Det innebär att de kristna behöver se på världen ur ett eskatologiskt perspektiv. Världen kommer inte finnas för evigt utan den är en berättelse med en början, ett pågående drama och ett slut. Alla berättelser behöver ett slut utifrån vilket det som händer kan bedömas. Det är slutet på berättelsen som avgör vad det är för ett slags drama. Är det ett lyckligt slut eller är det ett tragiskt? Den stora frågan är; vad är Guds rike? För Hauerwas är inte Guds rike något som kan fyllas med våra idéer om hur ett gott samhälle borde se ut. Det handlar istället om på vilket sätt Gud regerar i det nya riket och hur Jesus besegrar makterna genom att avstå från makten. Jesus visar inte på några höga ideal som är omöjliga att nå utan han förkroppsligar ett sätt att leva som är möjligt och eftersträvänsvärt. Jesus är fullbordan av Israels uppgift att vara Guds folk. Det Jesus gör är att han förkunnar att riket är här och han visar att Gud skapar ett förvandlat folk som ska leva fredligt i en våldsam värld.³⁵

Jesus var öppen mot det som var ”orent” på ett sätt som utmanade den tidens religiösa ledare. Den öppenheten innebar att den gemenskapen som skapas av gudsriket inte kan vara avskilt från de som är utanför. Gud är närvarande också i den som är oren och gemenskapen måste lita på att Guds närvaron är där. Detta är bara möjligt om gemenskapen har formats av närvaron av Jesus Kristus. Guds rike kommer aldrig med tvång utan men nåd och förlåtelse. Gud vill inget mindre än att människorna ska älska sina fiender och förlåta varandra. Det finns inget som säger att Bergspredikarens krav var tänkta som ouppnåeliga ideal. Om det vore tanken så missas den eskatologiska dimensionen i Jesu verksamhet. Berättelsen måste ses utifrån slutet. Människors liv är inte öar som vart och ett behöver rättfärdiga sig självt; alla liv är sammanflätade i en större berättelse. Att tro innebär att se

³² Yoder 1994, 33–34.

³³ Yoder 1994, 34–37.

³⁴ Hauerwas 2012, 157.

³⁵ Hauerwas 2012, 160–164.

livet ur ett annat perspektiv.³⁶ Guds rikes natur kan också ses i det sättet som Jesus kallar sina lärjungar. Och det sättet lärjungarna svarar på när de möter Jesus och Jesus säger; kom och följ mig. De lämnar allt och följer Jesus och det är också det som förväntas av dem. De ska bryta med sin trygghet och med sina materiella tillgångar för att få bli en del av ett Guds rike. Lärjungaskap handlar om en grundlig träning i att vara utblottad. ”Att följa Jesus innebär att vi måste, precis som han, ge upp allt som vi tror skall ge oss makt över våra egna liv och andras liv.”³⁷

Det är våra ägodelar som är roten till vårt våld. Eftersom vi är rädda för att andra vill ha det vi har, eller plågade av känslan av att vi inte förtjänar det vi har (något vi sällan vill erkänna), så försöker vi rättfärdiga oss genom att lura oss själva med mönster av orättvisa som kan upprätthållas bara med hjälp av tvång. Och det är klart att vi uppfattar att vår mest värdefulla ägodel är det jag som vi skapat, som vi valt. Det är en ägodel som vi inte förlorar – vilket vi kan se tydligt i lärjungaskapets karaktär i evangelierna – bara genom att vara villiga att ge upp allt vi äger. Det Jesus erbjuder är en resa, ett äventyr. När vi ger oss ut på det, upptäcker vi att det som en gång uppfattades vara värdefullt, till och med vårt jag, inte längre räknas som något alls.³⁸

Den kristna människans första uppgift är inte att förlåta utan att lära sig att bli förlåten. En människa kan många gånger förlåta en annan människa som ett sätt att utöva kontroll över henne. Hon är rädda för att ta emot förlåtelse eftersom det gör henne maktlös och hon är rädda för att förlora kontrollen. Kristna människor är ett förlåtet folk och måste därför lära sig leva utan kontroll.³⁹ Människor försöker på olika sätt besvärja makterna för att upprätthålla en illusion av kontroll men i verkligheten styrs hon av omständigheterna. Det ironiska är att ju mer hon försöker kontrollera sin omgivning desto mer kontrollerad och uppslukad blir hon. Särskilt gäller det rika människor vars rikedom ger en illusion av självständighet, avskildhet och av att ha kontroll. Men människan kan inte skydda sig från överraskningar och slump. Försöker hon det kommer hon istället försöka leva säkert snarare än väl.⁴⁰

Den kristna övertygelsen har sin grund i berättelsen; ett antal berättelser bildar tillsammans en tradition som skapar och formar en gemenskap. Många gånger tänker sig kristna att berättelserna är av underordnad karaktär. De tänker sig att berättelsen är en illustration för att förklara en mer exakt abstrakt sanning. Människor idag tenderar ofta att förknippa berättelser med fiktion och verklighetsflykt. Berättelserna blir en fantasivärld dit vi flyr. Det här menar Hauerwas är fel; berättelserna är närmare sanningen än vad en abstrakt formulering kan komma.⁴¹ Den kristna berättelsen utgår ifrån att Gud har skapat världen och därför är livet med all det innehåller en gåva. Som skapade varelser kan inte människan återgälda gåvan men hon kan svara med en vilja att ta emot.⁴² Det är genom berättelserna som människor lär sig det viktigaste i det kristna livet: att se på världen ur ett annat

³⁶ Hauerwas 2012, 167.

³⁷ Hauerwas 2012, 168.

³⁸ Hauerwas 2012, 168–169.

³⁹ Hauerwas 2012, 171.

⁴⁰ Hauerwas 2012, 196–197.

⁴¹ Hauerwas 2012, 71–72.

⁴² Hauerwas 2012, 75.

perspektiv. Det är den stora berättelsen om Guds rike som gör att människans egen berättelse får ett sammanhang.⁴³

En människas karaktär är inte resultatet av en enda berättelse utan den är konstruerad av många olika roller och historier. Att växa moraliskt innebär att ett konstant samspel mellan de olika berättelserna och det är det som formar karaktären.⁴⁴ När människor ser tillbaka på det som hänt i livet ser de ofta saker som något som ”har hänt dem” snarare än något de har gjort. Det innebär att de upplever att de inte själva styr sina liv, utan att det är omständigheterna som gör det. För att kunna ta ansvar för sina handlingar måste berättelsen göras till sin egen. Människans förmåga att göra en handling till sin egen är avgörande för förmågan att känna sig själv och därmed sin karaktär. Det gäller även de handlingar som personen ångrar. Detta kräver ett narrativ som ger människan förmågan att se frihet som en gåva snarare än något som människan gör. Eftersom människans frihet är beroende av hennes förmåga att tolka och göra det förflutna till en del av hennes pågående historia. För att vara fria måste berättelsen vara tillräcklig för att göra livet begripligt i dess sammanhang. För att detta ska vara möjligt måste den egna berättelsen placeras i ett större sammanhang där människans misstag är placerad i en pågående nåd, förlåtelse och förvandling för människan och för hela kyrkan.⁴⁵ Enligt Hauerwas söker kristna varken autonomi eller oberoende utan de vill vara trogna en övertygelse av att de tillhör varandra. På det sättet lär de sig att beskriva sina liv som gåva snarare än en bedrift eller prestation. Autonom frihet kan bara betyda slaveri under det egna jaget och jagets böjelser. Istället anser kristen tro att sann frihet innebär att lära sig vara beroende. Vilket innebär att leva och böja sig under Guds vilja, eftersom Gud har all makten och vill oss det bästa. Att vara fullkomligt fri innebär att lyda fullkomligt. Sann frihet är fullkomligt tjänande.⁴⁶

Livet och det egna jaget är en gåva och människan behöver ett narrativ som hjälper henne att ta emot den gåvan.⁴⁷ Den kristna berättelsen placerar människans egen berättelse i en större berättelse vilket gör att livet på ett sätt blir begripligt. I sitt större sammanhang kan människan tolka det som händer i det egna livet. Hennes tillkortakommanden är både hennes egna men också en del i människans fallna natur. Den större berättelsen gör att hon blir fri men också att hon har ett ansvar och en uppgift.

⁴³ Hauerwas 2012, 79–80.

⁴⁴ Hauerwas 2001, 228.

⁴⁵ Hauerwas 2001, 248–249.

⁴⁶ Hauerwas 2001, 224.

⁴⁷ Hauerwas 2001, 249.

2.4 Sammanfattning

I det här kapitlet utvecklades tre fokus områden, som är viktiga för Hauerwas och Yoder och som kommer att analyseras med MacIntyres dygdetik i kapitel fyra. Punkt tre har fyra underavdelningar (a-d) som har betydelse för analysen och står här i den ordning som de kommer att analyseras.

1. *Att följa Jesus.* Jesus liv är normativt för kristen etik och själva centrumet i lärjungaskapet är att efterlikna Jesus och bli lik honom. Där med efterliknar människan också Gud. Att vara en lärjunge beskrivs i den kristna traditionen dels som att följa eller lära sig dels som att efterlikna. Innebörden är att människan ska följa en mästare som lär henne ett sätt att leva. Det är inte handlingarna som är i fokus utan hur mästaren är och vilka karaktärsdrag han har och det lär sig människan genom att efterlikna och imitera.

2. *Lärjungaskapets liv.* Det kristna livet måste alltid levas tillsammans med andra kristna människor. Det är i gemenskapen som de kristna kan hitta förebilder och människor att efterlikna, det är genom gemenskapen som Guds rike blir synligt för människor. För att ett kristet liv ska vara möjligt krävs att gemenskapen utvecklar särskilda gåvor och dygder. Alla gemenskaper behöver dygder för att fungera och de är utmärkande för den gemenskapen de finns i. Kyrkans och den kristna gemenskapens uppgift är att vara trogen Guds rike och att vara en tjänande gemenskap.

3. *Guds rike – Lärjungaskapets perspektiv.* a. Att följa Jesus innebar för de första kristna att de lämnade allt och följde Jesus och Hauerwas menar att vara kristen är en grundlig träning i att vara utblottad. En kristen människa måste lära sig att leva utan kontroll. Människan har inte kontroll över sitt liv och när hon försöker kontrollera sitt liv kommer hon försöka leva säkert snarare än väl. b. Alla berättelser har en början, ett pågående drama och ett slut och det är slutet som avgör vad det är för en berättelse. Gud riket har en eskatologisk dimension som innebär att Jesus skriver om slutet på historien. Det innebär att kristna människor måste se världen ur ett eskatologiskt perspektiv. c. Människans liv är konstruerad av många olika roller och historier. När människan ser tillbaka på sitt liv upplever hon ofta att hon inte styr sitt liv utan att det är styrt av omständigheterna. Människans förmåga att göra en handling till sin egen är avgörande för förmågan att känna sig själv och där med sin karaktär. Det är förmågan att vara ansvarig för sina handlingar och förmågan att se livet som en gåva som är avgörande för att en människa ska kunna vara fri. d. Jesus budskap var att Guds rike är nära, omvänd er och tro. Både evangelium och talet om Guds rike är politiskt språkbruk som gjorde att Jesus var i opposition till den tiden ledare. Jesus ville grunda en ny social verklighet som var ett alternativ till de strukturer som fanns förut.

Kapitel 3: Dygdetisk teori

I det här kapitlet beskrivs MacIntyres dygdetik, vilken kommer att användas som teori och tolkningsram för lärjungaskapet. Teorin utgår ifrån MacIntyres bok *After Virtue*. Efter en introduktion, där den historiska bakgrunden beskrivs, är fokuset på tre huvudområden i MacIntyres etik; att lära sig att vara en bra människa, praktiker och människans belägenhet och narrativ. Dessa områden korresponderar med de tre punkterna som togs upp i kapitel två och kommer att användas för analysen Hauerwas och Yoders lärjungaskapssyn. Kapitlet avslutats med en sammanfattning av dessa punkter.

3.1 Historisk kontext

Under upplysningstiden sökte flera olika filosofer efter en universell etik som inte var bunden till ett speciellt sammanhang. Tanken var att det finns en grundläggande moral som alla kan förstå och som går att upptäcka. Det går att se likheter i alla kulturer om vad som ansetts vara rätt och fel och därför ansåg de att det måste finnas något universellt som binder dem samman. Under den här tiden var empirismen den rådande uppfattningen om hur människan förstår verkligheten. Empirismen kommer från brittiska filosofer som John Locke, John Stuart Mill, David Hume och George Berkeley. Dess viktigaste huvudsats är att all kunskap om verkligheten kommer från våra sinneserfarenheter.⁴⁸ För att inte påverkas av andra filosofers tidigare missar ville upplysningsfilosofierna börja från början och började då med sina egna erfarenheter. Det filosoferna under och efter upplysningen kom fram till kan kortfattat sägas vara två motstridiga uppfattningar om hur en handling på ett objektivt sätt kan bedömas. Antingen är vissa handlingar av naturen fel (Immanuel Kant) eller så är konsekvensen av handlingen som avgör om det var rätt eller fel (Jeremy Bentham och George Edward Moore). Båda de här lösningarna har sina brister och det går inte riktigt att avgöra vad som objektivt är rätt och fel. Konsekvensen av teoriernas misslyckande att beskriva en universell etik var att emotivismen blev ett förhållningssätt som många filosofer såg som enda utvägen. Emotivismen hävdar att alla moraluppfattningar är en fråga om individens uppfattning. Det finns inget objektivt som kan bedöma en handling utan det som känns rätt är det som är rätt.

MacIntyre vänder sig mot emotivismen menar, i sin bok *After Virtue*, att tack vare upplysningsprojektet har moralfilosofin förlorat kontakten med den tidigare moraltraditionen. Eftersom de inte ville ta in tidigare generationers moraliska antaganden, utan försökte skapa sin egen bild, förstår människor i dag inte vad tidigare generationer menade med olika moraliska begrepp. Begrepp som dygd, god, lycklig och liknande för moralen viktiga uttryck har fått en delvis ny innebörd. Tanken på en moral som frikopplad från ett sammanhang har gjort att människor inte förstår varför något är rätt

⁴⁸ Lübecke m.fl. 1988, 132.

eller fel. Dagens människor har svårt att förstå varandras olika moraluppfattningar när de skiljer sig åt. De har också svårt att förstå tidigare moraluppfattningar och sammanhang.

3.2 Att lära sig att vara en bra människa

Att vara människa innebär att ständigt lära sig nya saker. När människan föds är hon helt hjälplös, kan hon inte ens lyfta sitt eget huvud och måste ha hjälp med allting. Genom livet lär hon sig sedan ständigt nya saker. En del av det hon lär sig är bra för henne medan andra saker inte är bra men kan vara svårt att lära sig av med. De goda karaktärsegenskaperna som människan lär sig och som människor strävar efter att uppnå kallas för dygder. Enligt MacIntyre verkar olika samhällen och olika tider haft olika ideal för hur en god och bra människa ska vara. I Homeros uppsättning av dygderna är idealet på krigaren medan det för Aristoteles var den civiliserade atenaren. En del dygder i nya testamentet som till exempel ödmjukhet ses som en last för Aristoteles och inget som människan ska sträva efter.⁴⁹ Det grekiska ordet *aretê* (ἀρετή), som ofta översätts med ordet dygd, används i de homeriska texterna för att beskriva vilken sorts framstående egenskap som helst. Här är ett par exempel tagna från Homeros: om en person kan springa väldigt fort är det fotens *aretê* och en som överträffar sin far i alla sorters *aretê* – som atlet, soldat och i intellekt. Under Homeros tid var exempelvis mod en viktig dygd men även list och vänskap. Samhället byggdes upp av relationerna mellan människor. Där var moral och samhällsstruktur en och den samma och moralen hade ännu inte blivit en sak i sig själv. Det var en persons plats i sammanhanget som avgjorde hur han skulle handla och vad som var rätt och fel.⁵⁰

Vad är det då som avgör vad som är en dygd och vad som är en last? För Aristoteles är det som avgör handlingens mål, dess *telos*. Det är de interna målen som avgör inte de externa. Med andra ord är det inte konsekvenserna av handlingen som avgör utan vad det gör med människan som utför handlingen. Hur ska en god människa vara? Vad har hon för kännetecken och karaktärsdrag? Enligt Aristoteles är en dygd en kvalité vars övning leder till att uppnå människans mål.⁵¹ Allt i naturen ändamålsstyrt och har ett mål, ett *telos*. Därför kallas Aristoteles förklaringsmodell ibland för teleologisk.⁵² Varje, kunnighet och varje handling som hon gör strävar mot något som hon ser som gott, detta är ett mål. För varje yrkesgrupp finns på samma sätt ett mål; för skeppsbyggaren är målet ett fartyg och för läkaren är målet hälsa.⁵³ Om en person vill uppnå ett mål med sig själv som människa, som att till exempel bli en duktig skeppsbyggare behöver hon vissa egenskaper och ett visst kunnande.

⁴⁹ MacIntyre 2007, 212–213.

⁵⁰ MacIntyre 2007, 143.

⁵¹ MacIntyre 2007, 214–215.

⁵² Hansson 2016, 53.

⁵³ Aristoteles 1967, 23.

Hon behöver tålmodighet, noggrannhet, teknikkompetens och så vidare för att uppfylla sin roll och sitt mål. Om hon inte har dessa egenskaper och dygder kommer hon inte att utföra ett lika bra arbete, samtidigt som hon inte behöver klara av alla tänkbara uppgifter för att ses som en duktig skeppsbyggare. Om hon saknar vissa egenskaper och kunnande kan hon kompensera det på annat vis. Beroende på vad personen ska bli behöver den olika dygder. För att kunna bli en duktig skeppsbyggare krävs det förutom att ha fått rätt utbildning att personen får gå vid sidan om en mästare för att bli duktig på sitt yrke. Ingen är duktig på något från början även om en människa kan ha fallenhet för en sak och rätt utbildning. Det är genom att se en annan människa utföra ett hantverk och själv få pröva som en människa blir duktig på något och kanske till och med kan utveckla det till något ännu bättre. Enligt Aristoteles finns det ett högsta mål som människan kan sikta på.

MacIntyre identifierar några olika koncept av dygder: 1. En dygd är en kvalité som möjliggör en person att uppfylla sin roll i samhället (Homeros); 2. En dygd är en kvalité som möjliggör för en person att röra sig mot uppfyllande av ett specifikt mänskligt telos (Aristoteles, Nya testamentet och Thomas av Aquino); 3. En dygd är en kvalité vars nytta (utility) är att uppnå jordisk eller himmelsk framgång (Benjamin Franklin). Även om det på ytan kan se ut som olika system så menar MacIntyre att de bygger på samma grundläggande komplexa koncept som byggs upp av praktiker, narrativa ordningen i en människas liv och en moraltradition.⁵⁴ Den stora frågan blir vad målet är. Vad siktar människan emot och vad vill hon bli? Det är målet som avgör vad som är en kvalité hos en människa.

3.3 Praktiker

Ett viktigt begrepp för MacIntyre är praktiker (practice). En praktik kan inte vara vad som helst utan definieras så här i *After Virtue*:

By a 'practice' I am going to mean any coherent and complex form of socially established cooperative human activity through which goods internal to that form of activity are realized in the course of trying to achieve those standards of excellence which are appropriate to, and partially definitive of, that form of activity, with the result that human powers to achieve excellence, and human conceptions of the ends and goods involved, are systematically extended.⁵⁵

Det är alltså en samstämmig och komplex form av socialt etablerad aktivitet som människor gör tillsammans. Aktiviteten ska ha egenskaper som är positiva eller goda i sig själv. Utövaren gör alltså inte aktiviteten för att uppnå något annat. Utövandet leder till att när utövaren försöker att bli så bra som möjligt vilket är lämpligt och delvis avgörande för den typen av aktivitet. Detta leder till att människan når en fulländning (excellence) och att människans koncept av mål och det goda som det innefattar, systematiskt ökar. Det här är en väldigt komplicerad beskrivning av en praktik men han

⁵⁴ MacIntyre 2007, 216–218.

⁵⁵ MacIntyre 2007, 218.

ger några exempel som är lite klargörande. Schack, fotboll och lantbruk är en praktiker medan 'tre i rad', att 'kasta en boll' eller 'att plantera en blomma' inte är det. Bredden på det som räknas som praktiker är mycket vid: konst, vetenskap, spel, politik (i Aristotelisk mening), skapande och upprätthållande av familjelivet är alla exempel på praktiker.

Det finns några nyckelfaktorer i det MacIntyre lägger i begreppet praktik. En av dessa är det han kallar för "goods internal to a practice". Om en person lär sig att till exempel spela fotboll så finns det externa och interna faktorer som gör att hon spelar. De externa faktorerna kan vara; att tjäna pengar eller för att få en högre status eller för att få vara med kompisarna medan de interna faktorerna har att göra med spelet i sig. Det kan vara intresset för det taktiska spelet eller känslan att skjuta en skruvad boll i krysset eller bara glädjen av att bli bättre. Om en människa uppskattar spelet för spelets egen skull, är det sig själv som hon lurar om hon fuskar. För att en praktik ska vara en praktik enligt MacIntyre måste den innehålla sådana saker som uppskattas för dess egen skull.⁵⁶ Det som är externt gott är alltid en individuell egendom och ägodel. Det karaktärernas av konkurrens och tävlings inriktning och därför kommer det alltid att finnas vinnare och förlorare. För det som är internt gott finns också ett tävlingsmoment i att vara bäst men skillnaden är att det utövaren uppnår är något som är bra för hela gemenskapen som utövar praktiken.⁵⁷ En praktik måste också innehålla standarder för fulländning (standards of excellence) med andra ord måste det gå att vara bättre eller sämre på en praktik. Det ska finnas något som utövaren strävar efter att uppnå och som utövaren tränar sig i och som en observatör kan bedöma utifrån. Detta innebär också att det måste också finnas vissa regler som för att uppnå det goda som utövaren måste följa för att bli bra på det han gör. Att gå in i en praktik innebär att acceptera att dessa standarder har en auktoritet och att man kommer att bli bedömd utifrån dem. Även om standarderna kan ifrågasättas så måste utövaren ändå acceptera någon auktoritet om hon vill vara en del av en praktik.⁵⁸ Utifrån det här resonemanget är en dygd en förvärvad mänsklig kvalitet vars utövande gör det möjligt att uppnå det goda som är internt för en praktik och bristen på denna kvalitet förhindrar utövaren att uppnå detta goda.

3.4 Människans belägenhet och narrativ

3.4.1 Människans plats i världen

För att förstå moralen bättre beskriver MacIntyre hur heroiska samhällena såg på moralen, innan det moderna samhället hade uppstått. Det MacIntyre kallar för ett heroiskt samhälle är det som till exempel finns i den homeriska diktningen eller i de isländska sagorna. Trots att de kan vara väldigt olika

⁵⁶ MacIntyre 2007, 219.

⁵⁷ MacIntyre 2007, 222.

⁵⁸ MacIntyre 2007, 221.

samhällen så bygger de på några likartade uppfattningar i vissa moralfrågor. I ett heroiskt samhälle är en människa det hon gör. Handlingarna och blir identiska med personen och det finns ingen person bakom handlingarna.⁵⁹

Livet är bräcklig och människas situation är utsatt. Om någon dödar dig, i ett heroiskt samhälle, är det upp till dina bröder eller vänner att döda den personen. På det sättet stod människor i blodskuld till varandra. Ju fler vänner en person hade desto troligare var det att han blev involverad i något som slutade med han dog. På samma sätt var det med makterna i den här världen, de kunde inte människan kontrollera. Hon var alltid underställd makterna som kunde ta sig uttryck som gudar eller opersonliga krafter. Oavsett hur en människa levde kunde hon när som helst gå under på grund av makterna. En människa gick hela tiden mot sitt öde och mot döden och livet kommer alltid sluta med ett nederlag. Människan kan inte besegra eller överlista döden utan levde hela sitt liv i dess skugga. Mod och tapperhet blev i ett heroiskt samhälle inte bara en förmåga att möta faror, utan att möta ett mönster av faror i ett särskilda sammanhang. De här sammanhangen, där individer levde och fann sin plats, blev vissa människor exempel för andra att följa.⁶⁰ En person i det förmoderna samhället var alltid en del av ett sammanhang, av en familj, ett hushåll, en klan, en stam, en stad, en nation. Det fanns inget jag som var skilt från sammanhanget. Möjligen var det i relation till Gud, i ett medeltida samhälle, som ”jag” var en individ i enskild betydelse. Det fanns inte heller en åtskillnad mellan lag och moral på samma sätt som vi har idag.⁶¹

3.4.2 I vilket narrativ lever en människa?

Det finns två hinder för att människor i det moderna samhället ska kunna se livet som en enhet enligt MacIntyre. Ett socialt och ett filosofiskt. Det sociala handlar om att vi delar upp livet i olika delar eller segment som var och ett har olika normer och uppförandekoder. Arbetet avgränsas mot ledigheten, det privata avgränsas mot det offentliga, det gemensamma mot det personliga. I varje enskild del förväntas individen att agera utifrån den rollen som hon har i den situationen. Det filosofiska hindret handlar om en tendens att vilja bryta ner komplexa handlingsmönster till enskilda enkla komponenter. Istället för att se på helheten ser filosofer på livet som en serie av individuella handlingar och episoder. När livet delas upp på det här sättet, antingen i olika roller eller genom fokus på enskilda handlingar, blir livets enhetlighet osynlig.⁶² För MacIntyre går det inte att titta på ett beteende utan att väga in avsikt, tro och sammanhang.⁶³ Hela livet är en enhet och ska en handling bedömas så måste den bedömas i sitt sammanhang och utifrån personens avsikt. Det kan finnas många olika

⁵⁹ MacIntyre 2007, 142.

⁶⁰ MacIntyre 2007, 143–145.

⁶¹ MacIntyre 2007, 201.

⁶² MacIntyre 2007, 238.

⁶³ MacIntyre 2007, 241.

orsaker till att en person handlar som hon gör. På samma sätt är det med personens uppfattning om sin omgivning. Om personen tror att det förhåller sig på ett visst sätt så styr det hur personen handlar. En särskild sorts narrativ historia är den grundläggande genren för att kategorisera mänskliga handlingar enligt MacIntyre.⁶⁴ En människas liv är ett narrativ som binds samman med flera andra narrativ. En människa är inte författare till sin egen historia utan är insatt i ett större sammanhang. Och genren som livet utspelas i är ingen komedi, hagiografi eller saga utan alltid en tragedi eftersom den slutar med huvudpersonens död.⁶⁵ För att kunna svara på frågan 'Vad ska jag göra?' måste personen först kunna svara på frågan 'vilken berättelse eller berättelser är jag en deltagare i?'. En människa är satt i ett större sammanhang där hon spelar en eller flera roller. Det är genom historier som människan förstår världen och lär sig att tolka eller misstolka sin omgivning.⁶⁶

3.4.3 Att vara ett subjekt i en historia

En människa är ett subjekt i en historia som går från födsel till döden. Hon är ett subjekt i en historia som är hennes egen och ingen annans. Meningen i den historien beror på vilket mål som livet siktar på. Om människan inte förstår vad syftet är blir livet meningslöst. Därför är det viktigt att livet är förståeligt för en människa. Att hon är ett subjekt innebär att hon är ansvarig för sina handlingar och erfarenheter som utgör ett narrativt liv. Detta innebär att hon har samma ansvar oavsett vilken roll hon för tillfället spelar. Men hon är inte bara ansvarig för det hon själv gör, hon kan också ställa andra människor till svars för deras ansvar. Hon är den del i den andres liv på samma sätt som den andre är en del i hennes och hon spelar olika roller i olika berättelser.

Var i består enheten i en människas liv om hon har så många roller och är en del i så många berättelser? Enheten i en människas liv består i enheten i hennes egen historia. Att fråga sig 'vad är gott för en människa?' är att fråga hur den enheten bäst levs ut och blir fulländad. Det är ett sökande efter ett mål och vad som är gott. Det är en utbildning av karaktären och ett sökande efter bättre självförståelse. Dygderna blir inte bara ett upprätthållande av praktikerna och möjliggör för utövaren att uppnå det internt goda för praktiken. Utan de gör också att utövaren söker efter det goda och det får henne att övervinna saker som är skadligt eller farlig. Det gör även att hon får en ökad självförståelse och en ökad kunskap om vad som är gott. Det goda för människan är enligt MacIntyre att söka efter det goda och hela tiden försöka leva ett bättre liv. De dygderna som människan ska söka är de som är nödvändiga för att bättre förstå vad det goda livet är.⁶⁷

⁶⁴ MacIntyre 2007, 242.

⁶⁵ MacIntyre 2007, 247.

⁶⁶ MacIntyre 2007, 250–251.

⁶⁷ MacIntyre 2007, 252–254.

3.4.4 Traditionen

Men det räcker inte att söka sitt eget bästa som en individ. Det som är gott är beroende av sammanhanget. Hur ser livet ut, hur är livssituationen och vad har individen för roll att spela i narrativet? Detta gör att varje liv har sin egen moraliska särställning och måste bedömas utifrån det. Ur ett modernt individualistiskt synsätt är en människa det hon själv väljer att vara. Hon kan alltid, om hon så önskar, ifrågasätta de sociala förutsättningarna för sin existens. Även om en människa är biologiskt barn till sin far så innebär det inte att hon behöver ta ansvar för vad fadern har gjort, om hon inte själv väljer att ta på sig ett sådant ansvar. Men vare sig hon erkänner det eller inte så är hon en del av en större historia och hon tar del av det goda och det dåliga som hennes sociala sammanhang gör.⁶⁸ Människan är alltid en del av en tradition även om hon själv inte önskar det. Det handlar inte om en tradition i den meningen att det är något konservativt, som om allting ska vara som det alltid har varit och att det är människans uppgift att se till att det förblir så. Istället menar MacIntyre att när en tradition fungerar som den ska är den i dialog om 'det goda' med sitt historiska och samtida sammanhang. Den utvecklas och justeras hela tiden och det är det som gör att traditionen är vital och meningsfull. Ett universitet eller ett sjukhus är bärare av en tradition av en eller flera praktiker. Universitetets vanliga liv kommer, exempelvis, på ett avgörande sätt vara beskäffat med en pågående diskussion om vad ett universitet är och borde vara. Om den här diskussionen försvinner är traditionen död eller döende. En levande tradition är en historiskt förlängd och socialt förkroppsligat bevis för 'det goda' som den traditionen utgör. Inom en tradition kan sökandet efter 'det goda' pågått i många generationer. När en individ söker efter sitt eget goda inom en tradition gör hon inte det utifrån sina egna behov, utan i ett sammanhang. Det som är gott för henne som individ är också gott för traditionen i stort. En praktik här och nu är inbäddad i och försätlig utifrån ett större och längre historia av en tradition som i sin tur är hämtad ur ett ännu vidare sammanhang av traditioner.⁶⁹ Därför går det inte, utan att stora delar av kunskapen går förlorad, göra som empiristerna försökte göra under upplysningstiden, att börja från början med sina egna sinnesintryck och sitt eget tänkande.

3.5 Sammanfattning av teorin

I det här kapitlet har MacIntyres dygdetik utvecklas för att kunna användas till att analysera Hauerwas och Yoders syn på lärjungaskap i kapitel fyra. För att underlätta analysen är teorin uppdelad på samma sätt som i kapitel 2, med tre delar och där den tredje delen är uppdelad i fyra underavdelningar (a-d).

1. Att lära sig att vara en bra människa. Alla handlingar som en människa gör strävar efter något gott och detta goda är ett mål. Enligt Aristoteles finns det ett högsta goda som människan kan

⁶⁸ MacIntyre 2007, 255.

⁶⁹ MacIntyre 2007, 257–258.

sikta emot. De goda karaktärsegenskaperna som människan utvecklar och som människor strävar efter att uppnå kallas för dygder. Vad som är en dygd beror på vilken sorts människa, en människa vill vara. Detta är ett mål som människan strävar efter att uppnå, att vara en bra/god människa. Det är målet som avgör vad som ses som en dygd och vad som ses som en last.

2. *Praktiker*. En praktik är för MacIntyre en komplex form av socialt etablerad aktivitet som människor gör tillsammans. Praktiken ska innehålla saker som är bra i sig själva, som vi kalla för internt goda. Det ska också finnas någon form av fulländning som gör att utövaren ständigt strävar efter att bli bättre på det hon gör. Utövaren ställer sig under och accepterar praktikens auktoritet så länge hon är en del av praktiken.

3. *Människans belägenhet och narrativ*. a. Människans plats i världen. I ett heroiskt samhälle är handlingen identisk med personen. Livet är bräcklig och människan kan inte ha kontroll över det som händer utan är utlämnad åt makterna. Det finns hela tiden saker som hon inte kan styra. b. I vilket narrativ lever en människa? Livet måste ses som en enhet och en berättelse. För att bedöma ett beteende hos en människa måste avsikt, tro och sammanhang vägas in. En människas liv är ett narrativ som binds samman med flera andra narrativ. För att en människa ska kunna svara på frågan 'Vad ska jag göra?' måste hon först svara på frågan 'vilken berättelse eller berättelser är jag en deltagare i?'. c. Att vara ett subjekt i en historia. Att människan är ett subjekt i en historia innebär att människan alltid har ett ansvar oavsett vilken roll hon förtillfället spelar. Det gör även att hon får en ökad självförståelse och en ökad kunskap om vad som är gott. d. Traditionen. Människan är alltid en del av en tradition även om hon inte själv önskar det. När en tradition fungerar som den ska är den i dialog om 'det goda' med sitt historiska och samtida sammanhang. Om den här dialogen försvinner är traditionen död eller döende. Inom en tradition kan sökandet efter 'det goda' pågått i många generationer. När en individ söker efter sitt eget goda inom en tradition gör hon det inte utifrån sina egna behov utan i ett sammanhang.

Kapitel 4: Analys

I det här kapitlet analyseras Hauerwas och Yoders syn på lärjungaskap, från kapitel två, med hjälp av den dygdetiska teori från kapitel tre. Varje punkt i synen på lärjungaskap analyseras med hjälp av i den dygdetiska teorin. Människans roll belyser att vara lärjunge, praktiken belyser den kristna gemenskapen och narrativet belyser Gudsrikes perspektivet. Därefter summeras analysen i sex punkter där dygdetiken hjälper oss att förstå lärjungaskapet enligt Hauerwas och Yoder bättre.

4.1 Det högsta goda – Att följa Jesus

Det som avgör vad som är ett bra karaktärsdrag för en människa är vilken sorts människa hon vill vara menar Aristoteles och MacIntyre. Om hon vill vara krigare krävs andra egenskaper än om hon vill vara en skeppsbyggare. Enligt dygdetiken finns det också ett högsta goda som människan kan sträva efter, en typ av ideal människa. Varje tradition har sin bild av vad en god människa egentligen är och vilket mål det är människan ska sikta emot. Beroende på vilket målet är, blir olika dygder eftersträvansvärda. Hauerwas och Yoder menar att det som är det högsta goda enligt en kristen tradition är Jesus och att alla kristna människor ska sträva efter att ha samma karaktärsdrag som Jesus hade. Men andra ord innebär det att vara lärjunge till Jesus att vilja lära sig det Jesus gjorde. Målet är att på ett särskilt sätt efterlikna Jesus och det sättet han levde. Jesus liv är normativt för den kristna etiken och han lärde ut ett sätt att leva. Jesus visade med sitt liv hur människan ska lev i Gudsriket. Det är därför han kallar människor att följa honom. Jesus ville visa på en annan väg som har ett annat mål än den som de flesta andra människor lever. Jesus dog inte bara för människornas synder utan genom det visade han vad som verkligen är viktigt och hur en god människa ska vara. Han gav en målbild för människorna där hans liv och död visar mänskligheten Guds kärlek och hur människan ska leva sitt liv.

I ett kristet lärjungaskap ska den kristna människan lära sig att bli lik Jesus och där med också efterlikna Gud. Målet är att på ett särskilt sätt efterlikna Jesus och det sätt han levde på. Människan ska spegla Guds karaktärsdrag och visa världen vem Gud är. Hon ska alltså bli fullkomlig och helig. Den här processen är det som i en del kristna traditioner brukar kallas för helgelse. För Hauerwas och Yoder kan den processen bara komma tillstånd om en människa målmedvetet arbetar på att bli lik Kristus. I Bibeln finns det ett antal olika dygder och karaktärsegenskaper beskrivna som den kristna människan förväntas ha (T.ex. 1 Kor 13:13; 2 Kor 6:6–7; Gal 5:22–23; Ef 4:1–3; Kol 3:12–13; 1 Tim 4:12; 2 Pet 1:5–7). Dessutom finns många berättelser där det går att läsa om olika människors liv och öden. Ur dessa berättelser går det att lära sig både vad som är bra och vad som kan vara dåligt för en människa. På samma sätt som en människa måste lära sig ett yrke eller en sport som hon vill kunna,

måste hon lära sig att efterlikna Jesus och praktisera det som Jesus lärde ut. Genom övning blir hon bättre och bättre men liksom alla praktiker kan hon aldrig lära sig allt som finns att lära sig. Att vara lärjunge innebär, enligt Hauerwas, att följa efter och efterlikna en någon (en mästare). Det är nästa alltid genom att efterlikna en annan människa som människor lär sig ett sätt att leva och ett sätt att handla. Därför behöver den som är kristen andra människor att efterlikna och lära sig av. En yrkesman inom i princip vilket yrke som helst kan inte lära sig yrket bara genom att läsa om det, han måste pröva och lära sig praktiken och det gör han bara genom att följa en annan människa. På samma sätt är det med den kristna tron, den måste läras genom att levas och den måste levas tillsammans med andra som har samma mål.

4.2 Det kristna livet som en praktik

En praktik är enligt MacIntyre en komplex form av socialt etablerad aktivitet som människor gör tillsammans. Praktiken ska innehålla saker som är bra för sin egen skull och det ska gå att förfinas och utövaren ska hela tiden kunna bli bättre på att utföra praktiken. Dessutom ska praktiken ha vissa regler som utövaren ställer sig under och som hon måste följa om hon vill bli bra på att det hon gör. Utövaren ställer sig under och accepterar praktikens auktoritet över henne så länge hon är en del av en praktik.

För Hauerwas levs det kristna livet alltid tillsammans med andra kristna människor. Det är först när det kristna livet levs ut i tillsammans som det kristna livet fungerar. Det är i gemenskapen som människor kan spegla sig i varandra och lära sig hur en bra människa ska vara. Att vara församling är att göra en socialt etablerad aktivitet som människor gör tillsammans. Bara i det människor utövar tron tillsammans gör att det har konturen av en praktik. Men vad som helst som görs tillsammans är inte en praktik enligt MacIntyre. Aktiviteten måste vara så komplex att det krävs mycket övning för att upprätthålla och att det hela tiden går att förbättra och förfinas utövandet av aktiviteten. Dessutom krävs det att praktiken innehåller det som är bra i sig självt, saker som är internt goda för praktiken. De här internt goda egenskaperna ska vara bra för hela praktiken och när utövaren utvecklas så utvecklas hela praktiken. Att vara en kristen gemenskap och därmed leva ett kristet liv krävs enligt Hauerwas att gemenskapen utvecklar särskilda gåvor och dygder. Det är genom de här karaktärsdragen som ska utmärka de kristna människorna och den kristna gemenskapen. Ju mer de som utövar den kristna tron liknar Jesus desto bättre är det för den kristna tron och den kristna gemenskapen. Det gör att tron blir mer trovärdig, äkta och Gudsriket som Jesus talade om blir synligt för människor runt omkring gemenskapen.

Eftersom kyrkans uppgift är att leva troget Guds rike och inte att tvinga på sina normer på sin omgivning kan aldrig det externt goda bli drivkraften för kyrkan. I och med sin roll som radikalt underordnad blir kyrkan ett politiskt verktyg utan att för den skull hävda att kristen etik är till för alla

människor, även om de inte vill vara kristna. Eftersom en etik alltid måste ha en bestämning så är en kristen etik för kristna människor och kristen är den människan som följer Jesus. Om en människa väljer att bli en kristen och gå in under den auktoriteten väljer hon att bli bedömd efter den måttstocken på samma sätt som en fotbollsspelare väljer att bli bedömd efter fotbollsreglerna. Frågan blir vem människan följer; följer hon Mohamed, Adam Smith, Karl Marx, Donald Trump, Astrid Lindgren eller Jesus? Det avgör hur hon lever sitt liv.

Den kristna gemenskapens främsta kännetecken ska vara att den är en tjänande gemenskap där det egna jaget underordnas andra människor. Det är i tjänandet av varandra som de kristna lär sig många av de dygder som de anser vara viktiga för gemenskapen och för det sättet de ser på världen. Det är i tjänandet som de lär sig dygder som ödmjukhet, tålmod, vänlighet, godhet, mildhet, medkänsla, kärlek, overseende, trofasthet, förlåtande, omtanke och generositet. När det egna jaget inte längre står i fokus innebär det en befrielse för människan. I det frivilliga tjänandet finns friheten.

4.3 Lärjungaskapets plats i ett narrativ

Människan kan aldrig ha kontroll över det som händer i världen utan hon är alltid utlämnad till det som, i de heroiska samhällena, kallas för makterna. Oavsett hur en människa planerar eller ordnar sitt liv kan hon aldrig vara säker eller ha fullständig kontroll över livet. Sjukdomar, olyckor och missförhållanden kan när som helst drabba henne. Livet är fullt av saker som människan inte kan veta och inte kan kontrollera. Det är utifrån den här utgångspunkten som MacIntyre menar att livet måste ses. När Hauerwas skriver om hur Jesus kallar sina lärjungar, beskriver hur de lämnar de allt och följer Jesus. Han menar att ett kristet liv är en grundlig träning i att vara utblottad. Människan måste ge upp allt det som människan tror kommer ge henne makt över sitt och andras liv. Även det faktum att en kristen människa ser sig som förlåten innebär att hon måste ge upp kontrollen. När människan försöker att besvärja makterna och kontrollera sitt liv blir hon i själva verket under kontrollbehovets kontroll. När det viktigaste blir att ha kontroll över allt som händer kommer det att styra hela livet och allt det människan gör. Det innebär att säkerheten kommer vara viktigare än vem personen är och hon kommer alltid att först se om sitt hus innan hon hjälper sin granne. För Hauerwas är det perspektivet uteslutet för någon som följer Jesus. Jesus gav sitt liv för det som var rätt på samma sätt förväntas hans efterföljare agera. Att följa Jesus innebär att se världen som den egentligen är; full av makter och krafter som människan inte kan kontrollera.

MacIntyre talar om att hela livet måste ses som en enhet och som en enda berättelse. När livet delas upp i olika roller blir livets enhetlighet osynlig. Men livet är inte bara ett narrativ som går att bedöma endast utifrån sig självt. En handling eller ett beteende måste bedömas utifrån dess avsikt vad personen som utförde handlingen trodde och utifrån sitt sammanhang. Men det räcker inte för att

förstå varför en person handlar på ett visst sätt. För personen är förutom sin egen berättelse med i ett antal andra berättelser som alla spelar roll i det som personen gör. När en person ska handla måste hon först fråga sig vilka berättelser som hon är en del i och vilken berättelse det är som är den styrande. Hauerwas talar också om att människan är en del i många olika berättelser där hon spelar olika roller. Men det är framför allt en berättelse som blir som en tolkningsnyckel för hela livet för en kristen människa och det är den större berättelsen om Guds rike. Det Jesus gör, när han förkunnar att Guds rike är nära, är att han sätter människan i en större berättelse, i ett större sammanhang. Människan är inte bara en liten båt på ett stort stormigt hav, hon har ett mål och en hamn och det är inte hopplöst, hon är nära att nå dit. En berättelse bedöms alltid utifrån slutet. Hur kommer det gå? Kommer hjälten att klara sig? Blir det ett lyckligt slut? När en människas liv är hela berättelsen så slutar det alltid med att människan och hjälten i historien dör. Det går att säga mycket om det slutet men det är inte särskilt lyckligt. Om en människas berättelse bara bedöms utifrån hennes eget perspektiv är livet en tragedi. Resultatet för människan blir att målet är att se till att ha det så bra som möjligt den korta tiden som hon har fått. Men det Jesus säger, när han för in ett eskatologiskt perspektiv, är att det här som ser ut som slutet inte är slutet. En dag kommer Jesus tillbaka och ska döma världen och då kommer alla människor som har avlagt sig makten, tjänat sin medmänniska, fått lida för det som är rätt och riktigt, bli upprättade och de som bara ser till sig själva och sitt eget kommer att bli dömda. Det är en radikal tro på att Gud har allt i sin hand och att han kommer ställa allt tillrätta till slut. En del (T.ex. Karl Marx) har hävdade att det här leder till människan inte försöker förändra orättvisor med förevändningen att det kommer bli bättre i evigheten. De menar att det kristna livet inte betyder så mycket eftersom de ändå kommer att leva efter döden. Och det är klart att det kan finnas en sådan risk för vantolkningar, men om det förstås rätt innebär det att allt i livet verkligen spelar roll. Även om livet ser hopplöst ut så är det av betydelse hur människans liv avslutas för det har en fortsättning. Även om det är nåden som räddar en människa visar en människas liv om hon har tagit emot nåden. Som Bonhoeffer skriver är nåden dyr och en kristen människa måste ta den på allvar och förstå att livet är viktigt och att hur det levs är helt avgörande.

MacIntyre menar också att en människa är ett subjekt i en historia och att hon därför kan göras ansvarig för sina handlingar. Men hon är också en del i andra människors liv på samma sätt som de är en del i hennes liv. Enheten i en människas liv består i enheten i hennes egen berättelse. Att fråga en människa vad som är ett gott liv är enligt MacIntyre att fråga henne hur hon bäst lever ut den enheten och gör det till fulländning. Detta gör i förlängningen att hon även får en ökad självförståelse och en ökad kunskap om vad som är gott. Hauerwas talar om att göra en berättelse till sin egen för att kunna ta ansvar för sina handlingar. Om en människa bara ser sitt liv som ett offer för omständigheterna kommer hon inte se sig själv som ansvarig och hon kommer inte heller kunna känna sig

verkligt fri utan blir en slav under makterna. Därför är människans frihet beroende av vilken tolkningsnyckel hon använder för att se på världen. För att vara fri måste hon ha en tolkningsnyckel som också gör henne ansvarig för sina handlingar. När människan förstår att hon är ett subjekt i sin egen historia och att hon är ansvarig och kan göra andra människor ansvariga för sina handlingar som hon också kan göra sig fri från makterna som styr henne. Men Hauerwas menar att hon också måste lära sig att se livet som en gåva och inte som en rättighet. Genom att se livet som en gåva förstår vi varför människan har ett ansvar och livet blir begripligt i dess sammanhang.

För att människan ska förstå det narrativa som hon är en del i, menar MacIntyre att hon måste förstå att hon också är en del i en tradition, vare sig hon vill det eller inte. Hon kan aldrig ställa utanför sitt eget sammanhang och säga att hon inte är påverkad av den. Om hon är född i Sverige så är hon en del av den traditionen och om hon går på en skola är hon en del av skolans tradition. När människan är en del av en tradition kommer hon att få alla de för och nackdelar som den traditionen innebär. Hon kan naturligtvis gå in i och ut ur ett antal traditioner under sin livstid men de traditioner som hon är en del i eller har varit en del i kommer att vara en del i vem hon är. När Yoder talar om att Jesus evangelium var att; Guds rike är nära omvänd er och tro på de goda nyheterna, så var det ett politiskt språk om ett nytt rike. Det var ett språkbruk som rörde upp känslorna hos både romare och skriftlärda för det krockade med delar av deras tradition. Eftersom Jesus var en del av den judiska traditionen sågs han också som ett större hot av de skriftlärda. Det han sa hade större betydelse för att han var en del av samma tradition och därmed hade makt att påverka traditionen. Det han gjorde var inte att bryta med allt vad judendomen handlade om. Istället gick han i dialog med historien och omtolkade en del av skrifterna och på det sättet utvecklades traditionen. Under tiden efter Jesu död när flera kristna människor brottades med och tolkade historien skapades det med tiden en ny tradition som var kristen. Där efter har traditionen växt och utvecklats åt olika håll. Många bra saker har kommit ur den men också en hel del som inte har varit bra. När en människa väljer att bli en kristen får hon med sig ett helt paket med bra och dåliga traditioner. Men det innebär inte att hon behöver acceptera allt det som har gjorts i kristendomens namn. Det innebär däremot att hon kan föra en dialog med en hel rad av både samtida och tidigare generationers tankar om det Jesus gjorde. Den traditionen blir bara god och meningsfull när människan brottas med den och utvecklar den och försöker förstå den.

4.4 Summering

När vi summerar analysen ser vi några punkter där MacIntyres dygdetik kan vara till hjälp för att tydliggöra Hauerwas och Yoders syn på ett kristet lärjungaskap.

För det första blir det tydligt att det högsta goda för en kristen människa är att följa Jesus och efterlikna honom. Dygdetiken sätter fingret på att allt människan gör siktar mot något och att det finns

något som är det bästa att sikta emot. Det går att diskutera vad detta bästa är men utifrån en kristen tradition och utifrån Hauerwas och Yoder är det att följa Jesus.

För det andra menar MacIntyre att människan behöver praktiker för att kunna uppnå det som är gott och bra för en människa. När vi prövar detta mot det Hauerwas och Yoders beskrivning av det kristna livet ser vi att det kan ses som en praktik. När det kristna livet ses som en praktik blir det tydligt att kyrkans uppgift är att lära människor att följa Jesus.

För det tredje säger MacIntyre att människans situation är utsatt och att hon inte kan ha kontroll över allt som händer. När Hauerwas talar om det kristna livet talar han om att det måste vara ett liv som levs utan kontroll. Att människan bara lever i en illusion av att ha kontroll. Att följa Jesus innebär att se världen som den egentligen är; full av makter och krafter som människan inte kan kontrollera.

För det fjärde kan MacIntyres dygdetik hjälpa till att se berättelsens betydelse i det kristna livet. Berättelserna är på flera nivåer; den enskilda berättelsen i en människas liv; människans roll i andra berättelser och den större berättelsen som sätter livet i ett större sammanhang. Människan befinner sig alltid i en rad olika berättelse och beroende på vilken berättelse hon ger tolkningsföreträde kommer avgöra hur hon handlar i en given situation. Jesus eskatologiska perspektiv gör att kristna människor ser livet på ett annat sätt enligt Hauerwas. Att följa Jesus innebär att se världen ur ett annat perspektiv.

För det femte tydliggör MacIntyre människans ansvar och roll i sin egen historia. I och med att människan ses som ett subjekt har hon ett ansvar för hur hon handlar i de situationer som hon befinner sig i. Dygdetiken hjälper till att förstå vad Hauerwas menar när han talar om att göra en berättelse till sin egen och att vara ansvarig är en del i att vara fri. Att följa Jesus innebär därför att se sitt eget ansvar i sitt liv och att se livet som en gåva.

Slutligen för det sjätte kan MacIntyres dygdetiken hjälpa till att förstå traditionens roll i det kristna livet och det Jesus gjorde. När Yoder skriver om hur Jesus gick emot de skriftlärdas så gjorde han det som en del i en tradition. Hans liv var inte frikopplat från sitt sammanhang och det är inte heller människor idag. Människan måste alltid vara i en dialog med sin samtid och sin historia. Att följa Jesus innebär att vara en del i en levande tradition.

Kapitel 5: Slutsats och avslutande diskussion

I det här kapitlet börjar med slutsatsen och svar på frågeställningen. Därefter förklaras varför den här diskussionen är viktig för kyrkan och i sista stycket beskrivs vad näst steg skulle kunna vara och förslag på vad som behöver studeras.

5.1 Slutsats

Den här uppsatsen har fokuserat på Hauerwas och Yoders syn på lärjungaskapet och på att följa Jesus. Genom att använda MacIntyres dygdetik har flera intressanta och viktiga insikter blivit tydliga främst genom att den hjälper till att skapa ramar för det kristna livet. Genom att sätta upp ett mål med det kristna livet och en praktik genom vilket det genomförs och genom att sätta livet i dess sammanhang blir det tydligt varför det kristna livet skiljer sig från andra sätt att leva.

I summeringen av föregående kapitel går det igen sex punkter där MacIntyres dygdetik kan hjälpa till att bättre förstå hur Hauerwas och Yoder ser på lärjungaskapet men också vad ett kristet lärjungaskap kan innebära för människor idag. Dessa punkter är inte på något sätt heltäckande och det går att göra mycket mer av både MacIntyres dygdetik och Hauerwas och Yoders syn på lärjungaskapet. Dessutom är Hauerwas och Yoders bild av att följa Jesus bara en bild som behöver kompletteras och utvecklas för att ge en mer rättvis och tydligare bild av vad lärjungaskapet innebär.

5.2 Varför är det här viktigt för kyrkan?

Jag tror att den här diskussionen är viktig för kyrkan för att den bättre ska förstå sitt uppdrag i att vara kyrka. Hur blir kyrkan en växtplats för kristna lärjungar? I slutorden av *After Virtue* skriver MacIntyre att vi väntar på en ny St Benedictus.⁷⁰ St. Benedictus av Nursia var den som grundade den första munkorden och som spred klosterväsendet i den västliga kristenheten. Han utmanade sina efterföljare att flera gånger om dagen be, lyssna till bibelläsning och meditera över ordet.⁷¹ Han skapade en skola där man kunde lära sig att efterlikna och följa Jesus. Jag tror att MacIntyre menar att någon måste börja att bygga praktiker och traditioner som håller och som hjälper oss att växa och lära oss efterföljelse. Därför behöver kyrkan arbeta på hur hon kan bli en sådan växt plats.

Jag tror också att det är viktigt för kyrkan att både förstå sin samtid men också att samtidens sätt att se på världen inte är det enda. När kyrkan finns i ett sammanhang där etik handlar om vad vi tycker är rätt och fel blir det som en förutsättning för diskussionen. Där igenom förstår vi inte att vi har olika mål och att det är därför vi kommer fram till olika slutsatser. Det är målet som styr vad som

⁷⁰ MacIntyre 2007, 305.

⁷¹ Collins och Price 1999, 67.

är rätt och fel. Kyrkan måste förstå hur dagens människor resonerar och varför samhället ser ut som det gör idag, annars kommer hon inte kunna utföra sitt uppdrag. Människor i och utanför kyrkan förstår inte varför de kommer fram till så olika slutsatser trots att de säger sig vilja samma sak; det bästa för alla människor.

5.3 Nästa steg

Det finns en rad områden och begrepp som det finns behov av att fördjupa sig i för att bättre förstå kristet lärjungaskap idag, som till exempel rationaliteten, rättvisan, passionerna, makterna, dygderna, godheten, praktikerna och friheten. Det här är ämnen som jag tror att det är viktigt att fördjupa sig i och försöka förstå och det kommer att hjälpa människor att följa Jesus.

Jag tror också att kyrkan måste fundera på vad det innebär att följa Jesus. Är det något som vi kan göra vid sidan av allt annat vi vill göra i våra liv eller är det något som av nödvändighet måste gälla hela vårt liv? Är Jesus uppmaning till sina lärjungar ”Kom och följ mig” något som han fortfarande säger till människor idag? När de första lärjungarna fick den frågan lämnade genast allt de hade och ägde och följde Jesus.

Källförteckning

Tryckta källor

- Aristoteles. 1967. *Den Nikomachiska Etiken*. Översatt av Mårten Ringbom. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB
- Augsburger, David. 2008. "Discipleship" sidorna 235-237 I *Global Dictionary of Theology*. Redigerad av William A. Dyrness och Veli-Matti Kärkkäinen. Downers Grove: Inter-Varsity Press
- Bonhoeffer, Dietrich. 2006. *Efterföljelse*. Översatt av Ylva Eggehorn. Örebro: Cordia.
- Chan, Simon. 2008. "Sanctification" sidorna 789-791 I *Global Dictionary of Theology*. Redigerad av William A. Dyrness och Veli-Matti Kärkkäinen. Downers Grove: Inter-Varsity Press
- Collins, Michael och Matthew A. Price. 1999. *The story of Christianity*. New York: DK Publishing. Inc.
- Grenholm, Carl-Henric. 2014. *Etisk teori: Kritik av moralen*. Lund: Studentlitteratur
- Hansson, Anders. 2016. *Aristoteles Etik*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB
- Hauerwas, Stanley. 2001. *The Hauerwas Reader*. Redigerad av John Berkman och Michael Cartwright. Durham and London: Duke University Press
- Hauerwas, Stanley. 2012. *Det fredliga riket: En introduktion till kristen etik*. Översatt av Patrik Hagman. Skellefteå: Artos
- Lübcke Poul m.fl. 1988. "Empirism" *Filosoflexikonet*. Redigerad av Poul Lübcke. Översatt av Jan Bengtsson. Stockholm: Forum AB
- MacIntyre, Alasdair. 2007. *After Virtue*. 3:e utg. London: Bloomsbury
- Yoder, John Howard. 1994. *The Politics of Jesus*. 2:a utg. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company

Internet

- Athanassoulis, Nafsika. 2019-11-18. "Virtue Ethics", *Internet Encyclopedia of Philosophy*. Online: <https://www.iep.utm.edu/virtue/>